

SPIS TREŚCI

Rozdział 1.	DEFINICJA I KLASYFIKACJA NADCIŚNIENIA TĘTNICZEGO	
	– Adam Windak	9
	Ustalanie rozpoznania u dorosłych i dzieci	10
	Nadciśnienie pierwotne, wtórne, złośliwe i oporne na leczenie . . .	14
	Nadciśnienie w ciąży	16
	Klasyfikacja wartości ciśnienia	17
	Nadciśnienie tętnicze jako czynnik ryzyka wystąpienia chorób sercowo-naczyniowych	18
	Repetitorium	22
Rozdział 2.	EPIDEMIOLOGIA — Barbara Gryglewska	23
	Znaczenie nadciśnienia	24
	Ciśnienie w zależności od wieku i płci	24
	Rozkład ciśnienia i częstość nadciśnienia	25
	Czynniki ryzyka rozwoju nadciśnienia	26
	Nadciśnienie w populacji polskiej	28
	Repetitorium	29
Rozdział 3.	PATOFIZJOLOGIA I PRZEBIEG KLINICZNY	
	– Tomasz Grodzicki, Marcin Cwynar	31
	Mechanizmy regulujące wysokość ciśnienia krwi	33
	Podstawy genetyczne nadciśnienia tętniczego	42
	Zmiany narządowe w przebiegu nadciśnienia	44
	Repetitorium	55
Rozdział 4.	OBRAZ KLINICZNY — Tomasz Tomasik	57
	Rozwój i przebieg nadciśnienia tętniczego	58
	Zagrożenie życia chorego	59
	Rokowanie	60
	Nadciśnienie „białego fartucha”	61
	Repetitorium	62

Rozdział 5. POSTĘPOWANIE DIAGNOSTYCZNE — <i>Tomasz Tomasik</i>	63
Technika pomiaru	64
Wypożyczenie gabinetu	64
Zasady oceny pacjenta z nadciśnieniem tętniczym	65
Wywiad	65
Badanie fizykalne	68
Badanie dna oka	69
Badania dodatkowe	71
24-godzinne ambulatoryjne monitorowanie ciśnienia (ABPM)	73
Repetitorium	74
Rozdział 6. DIAGNOSTYKA NADCIŚNIENIA WTÓRNEGO — <i>Jerzy Gąsowski, Tomasz Grodzicki</i>	75
Diagnostyka różnicowa wtórnych postaci nadciśnienia tętniczego	76
Nadciśnienie nerkowopochodne	76
Nadciśnienie naczyniowo-nerkowe	77
Nadciśnienie tętnicze z hipokaliemią — pierwotny hiperaldosteronizm	77
Guz chromochłonny nadnerczy	78
Zespół i choroba Cushinga	79
Choroby tarczycy	79
Niektóre inne przyczyny nadciśnienia wtórnego	80
Repetitorium	81
Rozdział 7. LECZENIE NADCIŚNIENIA TĘTNICZEGO — <i>Barbara Gryglewska</i>	83
Cele i strategia leczenia	85
Edukacja i postępowanie nefarmakologiczne	86
Ogólne zasady farmakoterapii	90
Grupy leków i zasady ich wyboru	92
Preparaty złożone z małych i standardowych dawek leków hipotensyjnych	113
Postępowanie z nadciśnieniem w okresie ciąży	114
Postępowanie z nadciśnieniem u osób w wieku podeszłym	115
Postępowanie z nadciśnieniem u dzieci	115
Inne sytuacje szczególne	117
Repetitorium	119
Rozdział 8. CIĄGŁOŚĆ, ZESPOŁOWOŚĆ I KOORDYNACJA OPIEKI — <i>Adam Windak</i>	121
Współpraca z pacjentem	122
Rola pielęgniarstwa rodzinnej	125
Współpraca ze specjalistami	127
Monitorowanie przebiegu choroby	128
Repetitorium	130
SKOROWIDZ	133

dr med. Marcin Cwynar, dr med. Jerzy Gąsowski
prof. dr hab. med. Tomasz Grodzicki
dr med. Barbara Gryglewska
dr med. Tomasz Tomasik, dr med. Adam Windak

NADCIŚNIENIE TĘTNICZE

Redakcja naukowa
dr med. **ADAM WINDAK**
prof. dr hab. med. **TOMASZ GRODZICKI**

WARSZAWA
WYDAWNICTWO LEKARSKIE PZWL

W publikacji omówiono m.in. zagadnienia dotyczące:

- epidemiologii
- obrazu klinicznego
- postępowania diagnostycznego
- diagnostyki różnicowej nadciśnienia wtórnego
- koordynacji opieki nad chorym (ze zwróceniem szczególnej uwagi na rolę pielęgniarki, współpracę ze specjalistami oraz monitorowanie przebiegu choroby).

Przedstawione w książce tematy zostały ujęte pod kątem potrzeb lekarzy rodzinnych i lekarzy pracujących w podstawowej opiece zdrowotnej. W celu zilustrowania wywodu zamieszczono liczne ryciny, a niektóre zagadnienia bądź wykazy, np. stosowanych leków, ujęto w postaci przejrzystych tabel.

Książka zalecana przez Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce

PRAKTYKA LEKARZA RODZINNEGO

Seria jest adresowana do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, którzy na co dzień spotykają się z różnorodnymi problemami swoich pacjentów. Zadaniem kolejnych publikacji jest zwarte i praktyczne zilustrowanie rozmaitych obszarów medycyny rodzinnej, takich jak: choroby przewlekłe i ostre, stany nagłe, prewencja i promocja zdrowia, a także procedury (szczepienia, bilanse, EKG itp.). Nad kształtem serii i jakością poszczególnych pozycji czuwa Rada Programowa, w której skład wchodzi lekarze rodinni, m.in. konsultant krajowy w dziedzinie medycyny rodzinnej. Zasadą doboru autorów do poszczególnych opracowań jest udział zarówno lekarzy rodzinnych, jak i specjalistów z danej dziedziny. Atutem tych książek jest zwarta treść oraz nowoczesny i przejrzysty układ typograficzny.